

Bava Metzia (10a)

— **A worker can withdraw from his employment even in the middle of the working day.** — פועל יכול לחזור בו אפילו בְּחֶצִי הַיּוֹם — **But surely Rav said:** וְהָאֵמַר רַב — **When [the worker] withdraws from his employment, his action is valid — not because he has not been “owned” until this point, but rather — טַעְמָא אַחֲרֵינָא הוּא דְכָתִיב — for a different reason; for it is written:** „כִּי-לִי — **For the children of Israel are slaves unto Me.** — **In effect, G-d says, “They are My slaves, and not slaves to other slaves!”** No Jew can be forced to work for someone else against his will.

Hagahos Mordechai (Bava Metzia 77a)

— **There is a difficulty:** תִּימָה — **If it is so that a worker is considered a slave, כֵּן יִהְיֶה — just as it is prohibited to be sold as a Hebrew slave — כַּשֶּׁם שֶׁאִסוּר לְמַכּוֹר בַּעֲבַד עֲבָרִי — מדקרי הכא פועל עבד — so it should be prohibited to hire oneself out, — אִסוּר לְהַשְׁכִּיר עֲצֻמוֹ — since [the Gemara] here is calling a worker a slave. — וַיֵּשׁ לִמְרָא — It is possible to answer as follows: — דְּפוּעַל לֹא מִיקָרִי עֲבַד אֲלֵא שְׁכִיר — **A worker is not called a slave, but rather a sachir, — וְהָא דִּלְפִינָא לִיה מַעֲבַד הֵינּוּ לַעֲנִין קוּלָא — and that which we derive from a slave is only regarding a leniency that he can quit. — וְהֵינּוּ דְכָתִיב כִּי מִשְׁנֵה שְׂכָר שְׁכִיר עֲבָדָךְ — And that is what is written concerning a slave (Devarim 15:18): Because he worked for you double the amount of a sachir, refers to where he worked a certain amount of time, — דְּהֵינּוּ שֵׁשׁ — which is six years. — כְּדָכָתִיב בִּישְׁעִיהָ שְׁלֹשׁ שָׁנִים כִּימֵי שְׁכִיר — As it is written in Yehayahu (16:14): Three years, like the years of a sachir. — אִם כֵּן עֲבַד עֲבָרִי שֵׁשׁ שָׁנִים הֵינּוּ מִשְׁנֵה שְׂכָר שְׁכִיר — Therefore, a Hebrew slave of six years is twice the amount of a sachir.****

— **for this reason a teacher, a scribe and other craftsman should take care שלא להשכיר עצמן — And it appears to me, — דְּמַהֲאֵי טַעְמָא יֵשׁ לִיזְהַר לְמַלְמַד אוֹ לְסוּפֵר אוֹ שָׂר מְלָאכְתָּא — not to hire themselves out to be in the house of the employer constantly with him — וְלִהְיוֹת סְמוּךְ עַל שֻׁלְחָנוֹ בְּלֵי הַפֶּסֶק — and to be reliant upon his table without interruption — יוֹתֵר מִג' שָׁנִים — for more than three years. — דְּכָל טַפִּי מִג' שָׁנִים נִפְקָא — Because anything more than three years no longer qualifies as a sachir.**

Rama (333:3)

— **For this reason [the prohibition against becoming a servant to anyone other than Hashem] — אִסוּר לְפוּעַל — it is prohibited for a worker, — אִפִּילוּ מְלַמֵּד אוֹ סוּפֵר — even a teacher or a scribe, — לְהַשְׁכִּיר עֲצֻמוֹ לְהִיוֹת בְּבֵית בַּעַל הַבַּיִת בְּקָבַע שְׁלֹשָׁה שָׁנִים — to hire himself out to be in the house of the employer constantly for three years.**

ש"ך (שלג, טז) - היינו דוקא כשיש לו פרנסה וכסות דבכי האי גונא אסור למכור עצמו לעבד עברי... אבל אם הוא עני ביותר כשאין לו אפילו כסות דכתבו הרמב"ם וסמ"ג שם דמותר למכור את עצמו, ופשיטא דהיכא דמותר למכור את עצמו מותר אפילו לשנים הרבה... ואם כן בכי האי גונא פשיטא נמי דמותר להשכיר עצמו בקבע ליותר משלש שנים דלא גרע ממוכר עצמו.

ש"ך (שלג, יז) - כתב בספר באר שבע דמדברי התוספות פ"ק שב"מ דף י' משמע שמותר אפילו יותר מג' שנים שכתבו וז"ל כי לי בני ישראל עבדים, נ"ל דמכל מקום מותר להשכיר עצמו דדוקא עבד עברי שאינו יכול לחזור בו ואינו יוצא קודם זמנו אלא בשטר שחרור עובר משום עבדי הם.

חתם סופר (ח"מ ס"ס קעב הובא בפתחי תשובה) - לא אתי למעוטי חכם העיר שאינו סמוך על שלחנם דמה בכך הרי כל הקהלה משותפים שכרו להם פועל ונותנים לו בית ונותנים לו דמי מזונותיו כאומר לעבדיו צאו ואכלו ושתו וכדומה ואין הרב רשאי לצאת לדור חוסף להשתפוט בעיר אחרת מקרי סמוך על שלחנם. [וע"ש בפירוש דברי התוס'].

חתם סופר (א"ח סי' רו) - נוהגין ברוב תפוצות ישראל לכתוב שטר הרבנות על זמן יש על שלשה שנים ויש על חמשה שנים והטעם... רש"י בחומש על פי ספרי פירוש משנה שכר שכיר שעבד עברי עובד ביום ובלילה אם כן אינו מוכח לאסור יותר מג' שנים רק שלא יהא מושכר לשש שנים.

חות יאיר (סי' קמ) - כבר רבו הדעות דמותר אפילו ביותר משלש שנים, שכן כתבו התוס' והמרדכי... ועוד דידוע שהחזנים אינם על הרוב בעלי משא ומתן ובעלי יכולת ומוכרחים להשכיר עצמן לש"ץ ואם כן אפילו להתקשר אף לזמן מרובה שרי... ועוד י"ל דדוקא פועל דהוה ליה ביתר משלש שנים עבד לאדם לפעולתו והוה ליה עבדים לעבדים, ואפילו מלמד דאוסר מהגהות מרדכי מכל מקום על כרכך אין היתר בשכר שנוטל רק שכר שימור ופסקי טעמים דאינם מצות ה' ועבודתו ית' מה שאין כן החזן שכל עצמו אינו רק להוציא ציבור ולעבדו בפלחן הראוי... לא נקרא בכך עבד לעבדים. וצריך עיון ברב ושמם העושה צרכי בית הכנסת.

קצות החושן (שלג, ז) - לפי עניות דעתי לא נהירא דבריו [החות יאיר] בזה, דמה שכתב דפסוק טעמים אינן מצות ה' ועבודתו, חלילה לומר כן דאין זה עבודתו ית'... לא גרע מתפלה דתפלה נמי אינו אלא מדרבנן לדעת רוב הפוסקים ומוכח מזה כיון דמלמד חוזר דאף על גב דהוא עושה עבודת ה' עבד ה' מיקרי אבל מה שנקתשר לאחרים אינו עבד שלהם ויכול לחזור, ואם כן הוא הדין בחזן.

אמנם בנשבע צריך לקיים שבועתו דאדם אסור להשכיר עצמו ביותר משלש אינו אלא מדרבנן ובדרבנן לא הוי מושבע ועמוד מהר סיני... ועוד דכיון דכבר השכיר עצמו ביותר משלש אם כן איסורא דעבד עבד ועכשיו שבא לחזור אחר שלש אין לו לחזור מחמת השבועה.